

NARODNI DNEVNIK

Neodvisen političen list.

Izhaja vsak dan zjutraj, izvemši pondeljke.
Mesečna naročnina:
V Ljubljani in po pošti Din 16, iznemožstvo Din 25.

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon 213.
Upravišтво: Marijin trg 8. — Telefon 44.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.
Pisnimim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.
Račun pri poštnem čel. uradu št. 13.633.

V službi demagoga

Nizko je padla jugoslovenska demokratska stranka. Še pred dobrim letom dni odločna braniteljica državnega in narodnega edinstva — je postala danes sobojevnica separatističnega Radića. Še pred kratkim odločna nasprotnica vsake cepitve sil jugoslovenskega naroda — je danes v službi demagoga, ki javno propagira cepitev jugoslovenskega naroda.

In še ni končano padanje demokratske stranke, temveč vse kaže na to, da se je to padanje šele pričelo in da je Radić šele pričel izrabljati demokratsko nemoč.

50 Radićevih poslancev je v skupščini potrebnih, da pade sigurno sedanjaja vlada. Radić pa je poslal samo 20 poverljivih in še od teh je samo 9 neposrednih. Četudi je odobril verifikacijski odbor vseh teh 20 mandatov, vendar še nima opozicijskega bloka večine rad vladno skupino in demokratski bodo morali znova popustiti, če hočejo, da zmagata opozicijski blok, da se ognejo katastrofalni blamaži.

Prva Radićeva »ucena« bo pa rodila drugo in dokler pridejo demokratski do tega srečnega trenutka, da bo Radić tudi prisegel kralju in ustavi, ne bo ostalo od demokratskega jugoslovenskega programa niti sence.

Naši demokratski seveda to taje in njihovo časopisje se trudi na vse načine, da bi prepričalo javnost, da ne popuščajo demokraciji — temveč Radiću. Ne glede na to, da je brezsmiselno, da bi kapituliral tisti, ki ima 70 poslancev pred onim, ki jih ima le 49, v danes že vsa javnost, da se Radić volitev ne boji, ker mu je njegovih 70 poslancev tudi po novih volitvah gotovih, dočim se demokratski novih volitev boje, ker vedo, da izidejo iz njih decimirani. Že samo ta fakt dokazuje, da morajo popuščati demokraciji in ne Radiću.

Ce temu ni tako, zakaj pa potem demokraciji ne priobčijo dogovora z Radićem? Zakaj čisto jasno ne pravijo, da je Radić v tej in oni točki popustil. Zakaj ne dokažejo, da ne pomeni sedanjih opozicijskih blokov zmage revizionistov. Na dan s pogodbo, objavite pogodbo, pa vam bo mogla javnost verovati!

Toda demokraciji tega ne store, pa čeprav pišejo listi SLS dan na dan, da ni odstopila SLS niti za las od svoje avtonomije, pa čeprav je Radić javno dejal, da ostaneta taktika in program njegove stranke ista.

Postavite vendar Radića na laž, dokažite mu z objavo sporazuma, da laže in — javnost vam bo verjela in vas ne bo obsojala, da ste v službi demagoga.

Z molkom priznavajo demokraciji zmago revizionistov in z molkom potrjujejo našo trditev, da slede zmagi opozicijskega bloka ustavni boji.

V tem je namreč bistveno zlo opozicijskega bloka, da ne pomeni rešitve hrvatsko-srbskega vprašanja, da ne pomeni pozitivne korekture naše ustave, temveč da razgrinja ves kompleks ustavnih vprašanj, da nas potiska nazaj na leto 1920.

Koliko bolj pozitiven je bil zagrebški kongres leta 1922. Ne da bi zahteval revizijo ustave, je vendar ustvaril trdno podlago za rešitev srbsko-hrvatskega vprašanja. Bil je to pozitiven program in po kongresu je vsako žnan, v čem da je bil njegov pomen in kaj da je bil njegov cilj.

Po ustvaritvi opozicijskega bloka pa vemo samo to, da je njegov cilj docela negativen, da nima drugega namena, ko da vrže vlado. Kaj pa naj bo potem, pa prepušča usodi.

Z ustanovitvijo opozicijskega bloka v zvezi z Radićem je zdrknila demokratska stranka definitivno na poševo pot, po kateri je mogoče samo še navzdolno gibanje s pospešeno hitrostjo, kakaj opozicijski blok je za vselej končal demokratsko samostojno politiko in v bodoče bo šel boj le med Radićem in radikalno stranko, dokler se ne uveljavi katera od stanovskih strank, da postane nova tekmovalka za prvenstvo.

S pristopom v opozicijski blok se je postavila demokratska stranka na stran Radića. Ne pa kot enakovreden

Vseh dvajset poslanskih mandatov HRSS je verificiranih.

Beograd, 11. marca. (ML) Danes od 4. do 8. popoldne je bila v prostorih narodne skupščine važna seja verifikacijskega odbora, ki so se je udeležili vsi člani odbora, 21 po številu. Predsednik Marko Gjurčić je po otvoritvi seje naznanil, da je na dnevnem redu vprašanje ratifikacije mandatov poslancev HRSS, ki so šele sedaj predložili svoja poslaniška pooblastila narodni skupščini. Prvi je govoril radikal Milan Stepanović, ki je zahteval, da se mandati, zoper katere se je kdo pritožil, ne verificirajo. V istem zmislu je govoril radikal Ivan Radonjić. Ogromne in senzacionalne važnosti je bila izjava znanega radikala Nastasa Petrovića, ki je rekel, da misli, da bi moral odbor sklepati samo o onih mandatih, proti katerim so pritožbe; kar se tiče drugih mandatov, pa ni ničesar reševati. Opozicija je izjavo burno odobraval. Kar se tiče mandata dr. Krnjevića, je odbor prejel brzojavko, da dr. Krnjević ni dosti star. To je popolnoma druga stvar; odbor ima dolžnost, da o tem razpravlja.

To je izvalo splošno spremembo v atmosferi verifikacijskega odbora. Tako se je opazilo, da vlada namerava verificirati vse mandate, ter da mora biti tu neka izprememba v politiki napram opozicijskemu bloku.

Demokrat Dušan Pečić se strinja s stališčem Petrovićevim. Predsednik ugotavlja, da ima odbor naslednjih devet pooblastil poslancev, proti katerih izvolitvi ni bilo pritožbe, in sicer Pavle Radić (okrožje banja-lusko), dr. Stepan Košutić (Modruš — Reka), Ivan Čelada (okraj Travnik), Vinko Trnjar (mesto Zagreb), Stefan Čizmešija (Maribor — Celje), Niko Turalija (Travnik), Ivan Radić (Travnik), Peter Dobrinč (Modruš — Reka) in Juraj Krnjević (Tuzla). Odbor je sklenil soglasno, da se ti mandati verificirajo.

Nadaljevala se je razprava o osta-

lih enajstih mandatih. Demokrat Pera Marković ugotavlja, da brzojavka glede dr. Krnjevića ne nosi označbe »poverljivo«, zato ne more veljati kot uradni spis in ne more služiti kot dokaz, da dr. Krnjević ni zadosti star. Proti dr. Krnjeviću tudi ni bila vložena nobena pritožba. Zato je treba njegov mandat verificirati. Po daljši debati se nato verificira mandat dr. Krnjevića. Odbor preide na to na razpravo o verificiranju še ostalih desetih mandatov. Med drugim je izjavil radikal Nastas Petrović, da so radikali postopali po zakonu, praksi in parlamentarizmu. Zakon ne pravi, da mora odbor verificirati v roku sedmih dni vse mandate, ampak le da mora dokončati vse posle, ki so pred njim. Radikali zastopajo svoje stališče brez vsakega postranskega namena. Po njegovem mnenju bo za državo velike koristi, ako pridejo radićevci v parlament. Glede pritožb proti gotovim mandatom veli, da je treba iti preko njih, da se čimprej verificirajo mandati Radićevih poslancev. — Ta izjava posl. Petrovića je izvala veliko senzacijo v odboru. Opozicija mu je burno ploskala. Po izjavah dr. Hohnje-cica, demokrata Pera Markovića, radikala Vaso Jovanovića in zemljoradnika Moskovljevića je predsednik Gjurčić predlagal nato, naj se verificirajo tudi sporni mandati radićevskih poslancev, ker pritožbe proti njim niso zadostne.

Vršilo se je glasovanje in so bili soglasno verificirani sledeči poslanci: 1. Nikola Ovanin (požeška županija), 2. dr. Nikola Nišić (sremska županija), 3. Ivan Robić, 4. Franjo Matić, 5. dr. Vladimir Maček, 6. Edo Marković, 7. Josif Predavac, 8. Jure Velečić (vsi zagrebška županija), 9. Franjo Rajaj (belovarska županija) in 10. Stjepan Klajić (požeška županija). S tem je verificiranih vseh dvajset mandatov radićevskih poslancev, ki so predložili svoja pooblastila narodni skupščini.

Utisi o sklepih verifikacijskega odbora

Beograd, 11. marca. (ML) Sklep verifikacijskega odbora o overovljenju radićevskih poslancev je izzval po vsem mestu veliko senzacijo. Zato so začeli razmišljati, ali ne gre morda za kako kombinacijo med radikali in radićevci. Zvečer sta krožili v političnih krogih dve možnosti: ali so dobili radikali z najvišjega mesta migljaj, naj se radićevski mandati takoj verificirajo brez posebne debate, da bi tako mogli priti v narodno skupščino in se udeleževati parlamentarnega dela, ali pa so radikali pristali na overovljenje mandatov, ker so se že zagotovili z druge strani.

V dveh do treh dneh se predloži sklep verifikacijskega odbora zbornici v potrdilo. Ni pa izključeno, da se to zavleče. Ako sankcionira narodna skupščina verifikacijo takoj, pomenja, da so si radikali zavarovali hrbet, sicer pride razprava pred skupščino šele po sprejetju proračuna.

Beograd, 11. marca. (ML) V parlamentarnih krogih računajo, da pridejo radićevski poslanci, čijih mandati so bili danes overovljeni v verifikacijskem odboru, v četrtek v Beograd. V skupščini se že delajo priprave za nastanjenje njihovega kluba.

Politična situacija v Beogradu.

STALIŠČE ZEMLJORADNIKOV.

Beograd, 11. marca. (ML) Danes je imel zemljoradniški klub sejo, na kateri je razpravljal o svojem razmerju do opozicijskega bloka. Ker klub še nima besedila sporazuma o programu dela bloka, še ni mogel pretresati tega vprašanja.

Klub je zatem pretresal vprašanje o posledicah, ki bi nastale, ako se ne bi pridružil opozicijskemu bloku. Ker si zemljoradniški klub še ni popolnoma na jasnem, ali in kdaj pridejo radićevski poslanci v Beograd in ker g. Lazić o tem še ni govoril z opozicijskim blokom, se je zadeva odložila do jutrišnje seje, pred katero stopi predsednik Lazić v stik z g. Davidovićem.

KOMBINACIJE RADIKALOV.

Beograd, 11. marca. (ML) V političnih krogih se zatrjuje, da se radi-

kali resno bavijo z novo kombinacijo, ki je baje že gotova. Nekateri govore, da gre za zvezo s Pribečevićevo skupino, drugi zopet z radićevci. Na vsak način je gotovo, da bo prihod Radićevih poslancev v Beograd izzval veliko zmedo v notranjem političnem položaju.

NEMCI IN DŽEMIJET.

Beograd, 11. marca. (ML) Nemci in džemijetovci so danes razpravljali o bodoči taktiki napram vladi. Oba kluba sta se sporazumela o nadaljnjem postopanju, ker smatrata, da se morata obe stranki opredeliti kot narodni manjšini. Džemijet je zaenkrat še za radikale. Dr. Kraft je izjavil vašemu dopisniku v imenu Nemcev, da pozdravlja njegov klub prihod radićevcev v skupščino, ker pomenja to korak naprej v konsolidaciji notranjih razmer v naši državi.

stranka, je bila njena upravičenost evidentna in tedaj je bila močna stranka. Ko je zavrgla jugoslovenstvo, ko je postala iz JDS samo DS, tedaj je izgubila tudi eksistenčno upravičenost. Ze celo pa jo je izgubila sedaj — ko je stopila v službo demagoga. Tega dejstva ne izbrisejo nobene fraze in nobene besede in prihodnje volitve bodo to potrdile!

Razprava o proračunu ministrstva prosvete.

Beograd, 11. marca. (Z) Seja narodne skupščine se je začela ob 10. uri. Skupščini je bila med drugim predložena po zunanjem ministru zakonska predloga o trgovinski pogodbi z Japonsko. Ta zakonska predloga se bo izročila posebnemu odboru, ki ga izvoli skupščina. Po nekaterih naznanilih je skupščina prešla na dnevni red: podrobna razprava o proračunu ministrstva za prosveto. Prvi je govoril član jugoslovenskega kluba, bunjevac, Vlačko Rajić, ki je poudarjal važnost prosvete in vere ter naglašal, da je katolicizem faktor, ki narode spaja in ni tuj slovanstvu, četudi je velik del Slovanov pravoslaven. Govornik protestira proti razširjenju srbskega šolskega zakona na Vojvodino, ker se s tem zakonom jemlje roditeljem pravica, da šolajo deca v svojem duhu. Zahteva svobodo konfesionalnih šol. Govori zoper uvajanje cirilice, ker to izziva proteste. O sv. Savi pravi, da je bil prosvetitelj in dobronik južnih Slovanov in ga kot takega katoliki tudi priznavajo. Ne morejo pa ga priznati kot svetnika. Prosveta ne sme biti narodnega značaja, ampak more biti vsečloveška. Glasoval bo proti proračunu.

Za Rajićem je govoril musliman dr. Hadži Kadić, ki je naglašal potrebo širjenja prosvete že glede na to, da je pri nas nastopilo politično ujedinjenje še pred kulturnim. V preteklosti Srbi, Hrvati in Slovenci niso imeli kulturnega edinstva, ker so bili politično različno orijentirani. Da pride do kulturnega edinstva, je treba podpirati prosvetno in kulturno delo, ker se z dobro prosvetno politiko more mnogo storiti za

ublaženje strasti in preprirov v državi. Obraca se proti tolikemu številu vseučilišč v državi, ker bi baš vseučilišča morala doprinesati k narodnemu edinstvu in vzajemnem spoznavanju. Imamo tri medicinske, tri tehnične, tri pravne fakultete itd. Zato gredo vsi Srbi v Beograd, Hrvatje v Zagreb, Slovenci v Ljubljano. Treba bi bilo v posameznih mestih ustanoviti po eno fakulteto za vso državo. Tudi so fakultete neugodno razdeljene, tako prebivalstvo mnogih krajev ne more šolati svoje dece, kakor n. pr. v Črni gori, Hercegovini in Dalmaciji. Zagovarja ustanovitev šumarske fakultete v Sarajevu za vso državo, medtem ko naj bi ostala v Ljubljani rudarska in tehnična fakulteta za vso državo. V prejšnjem proračunu je bilo za prosveto predvideno 7% vsega proračuna, v sedanjem predlogu pa le 5½%. Za vse univerze, srednje šole in osnovne šole predvideva proračun 445 milijonov dinarjev. Od tega je 92 milijonov za univerze, za srednje šole pa 76 milijonov, od česar na dobri Bosna le 10%. Govornik se bavi na to pred vsem z razmerami v Bosni. Na osnovne šole pride od proračuna 277 milijonov. Govornik naglašja, da bi bilo treba v Bosni in Hercegovini ustanoviti kakih 1000 novih šol. V Bosni se brigajo za prosveto naroda samo društva »Prosveta« (srbsko), »Gajre« (muslimansko) in »Napredek«. Zaradi zapostavljanja Bosne bo govornik glasoval proti proračunu.

Predsednik je nato zaključil sejo ob 12. uri 45 minut in prihodnje napoveda za jutri ob 9. uri popoldne.

Podpora westfalskim rudarjem.

Beograd, 11. marca. (ML) Ministrstvo za socialno politiko je odobrilo kredit v znesku 250.000 Din za povratek naših rudarjev iz Westfalske, ki se nahajajo v veliki bedi, v katero so zašli zaradi strahovite brezposelnosti v tej pokrajini. Nemška vlada ne daje našim rojakom, ki so večinoma Slovenci, podpor za brezposelnost, ker niso njeni državljani. Vsega skupaj strada na Westfalskem 7000 naših družin. Del teh ljudi ho vlada takoj naselila v domovini, ostali pa se bodo polagoma vračali domov.

PREVZEM ZAVODA SV. HIERONIMA.

Beograd, 11. marca. (ML) Vlada je dobila danes obvestilo, da izroči jutri italijanska vlada našemu poslaniku v Rimu Antonijeviću zavod sv. Hieronima. Imovina tega zavoda je bila last dalmatinskih občin, Italija pa jo je po prevratu zaplenila kot lastnino sovražnih državljanov.

ŽELEZNIŠKI NESREČI.

Zagreb, 11. marca. (Z) Danes zjutraj ob 2.55 se je v Zaprešiću dogodila železniška nesreča. Pet vagonov tovornega vlaka je skočilo s tira. Zaradi tega se je moral ukiniti železniški promet med Zagrebom in Ljubljano. Od osovja ni bil nihče ranjen. Ovira je trajala do 12 popoldne. Orijent-ekspres, ki je imel priti v Zagreb ob 9 popoldne, je vozil v Zagreb preko Novega mesta in Karlovca ter je prišel v Zagreb šele ob 1.30 popoldne.

Pariz, 11. marca. (Havas) Brzi vlak Calais-Ventimiglia je skočil iz tira 10 kilometrov od Lyona. Štiri osebe so bile ubite, 27 pa jih je bilo ranjenih. Ponesrečenci so večinoma Angleži.

SESTAVA BELGIJSKE VLADE.

Bruselj, 11. marca. (Wolff) Theunis je sestavil svojo tretjo vlado, sestavljeno iz liberalcev in ljudske (klerikalne) stranke. Theunis prevzame poleg predsedstva tudi finance. Zunanji minister ostane Hymans. Ostali so večinoma prejšnji ministri v novem kabinetu. Vlada se predstavi s programatično izjavo dne 18. t. m. zbornici in potem senatu.

Izvedba kuluka je odgođena.

Beograd, 11. marca. (ML) Vlada je danes podpisala odredbo, s katero se pravilnik o kuluku ukinja za eno leto za prečanske kraje. Med tem se donese nov pravilnik, ki naj bi bil v skladu z določbami zakona o kuluku.

ODSTOP DENBYJA.

Washington, 11. marca. (K) Kot naslednika odstopivšega mornariškega ministra Denbyja imenujeju poslanca Teodora Burtona. Denby namerava kandidirati v senat.

Borzna poročila.

Beograd, 11. marca. Devize. Dunaj 0.1147—0.1150, Budimpešta 0.10—0.115, Bukarešta 33.25—33.75, Ženava 1395—1397, London 345.80—346, Milan 333.75—334.25, New York 80.60—80.90, Pariz 290—292, Praga 231.25—231.50, Sofija 56—59, Valute. Dolari (zaključek) 80.25 avstrijske krome (zaključek) 0.114, madžarske krome (zaključek) 0.10, italijanske lire (zaključek) 335.

Zagreb, 11. marca. Devize. Dunaj 0.11345—0.11343, Budimpešta 0.125—0.135, Bukarešta 42—40, Italija izplačilo 333.30—336.30, London izplačilo 343.50—346.50, ček 343.25—346.50, New York ček 80.25—81.25, Pariz 286.50—291.50, Praga 231.50—234.50, Svica 1389.30—1392.30, Valute. Dolari 79.375—80.375, avstrijske krome 0—0.114, češkoslovaške krome 230—0, angleški funti 0—330, francoski franki 277.50—282.50, madžarske krome 0.075—0.105, švicarski franki 0—1390.

Curik, 11. marca. Beograd 7.15, New York 581.25, London 24.79, Pariz 21, Milan 23.65, Praga 16.775, Budimpešta 0.0080, Bukarešta 3.025, Sofija 4.15, Dunaj 0.0081875.

Dunaj, 11. marca. (Tečaj v kliringu) Devize. Beograd 870—874, Berlin 15.30—15.90, Budimpešta 0.90—1, Bukarešta 361—363, London 302.100—303.100, Milan 2894—2906, New York 70.935—71.185, Pariz 2602—2618, Praga 2037—2047, Sofija 483—487, Curik 12.195—12.245, Valute. Dolari 70.860—71.260, bolgarski levi 461—469, nemške marke 14.70—15.30, funti 300.300—301.900, francoski franki 2655—2685, lire 2890—2910, dinari 865—871, rumunski lei 358—362, švicarski franki 12.160—12.240, češkoslovaške krome 2030—2046, madžarske krome 0.83—0.98.

Praga, 11. marca. Beograd 43.34, Dunaj 4.87, Berlin 7.845, Rim 145.875, avstrijske krome 4.87, lire 147.25, Budimpešta 4.75, Pariz 127.25, London 150.55, New York 35.10, Curik 611.

Berlin, 11. marca. Beograd 5.48, Dunaj 6.18, Milan 17.46, Praga 12.21, Pariz 15.46, London 17.955, New York 4.10, Curik 72.42.

Primorska politika.

Z ozirom na članek, ki ga je prinesel "Slovenski Narod" v svoji številki od 2. t. m. pod naslovom "Notranje razčlenje v primorski narodni politiki" o našem sporazumu za skupen nastop ob volitvah v italijanski parlament. Vas vlnjudo prosimo, da objavite sledeče pojasnilo:

Volilni sporazum med našimi političnimi organizacijami, ni dovedel ne do ločitve duhov, ne do načelne opredelitve našega naroda in ne do razčlenitve našega notranjega položaja.

Že na običnem zboru političnega društva "Edinost" v Trstu, ki je svoj jelekrog zopet raztegnilo na celo Juljsko kraljino, je bila dne 30. 12. 1923 sprejeta resolucija, da naj novi odbor stori vse mogoče, da pride ob predstojalci volitvah do skupnega nastopa ne glede na obliko naše medsebojne organizacije, ne glede na to, ali smo razdeljeni po strankah ali po teritoriju, oziroma po obeh kriterijih in ne glede na žrtve, ki bi jih morala ena ali druga stran v to svrhu doprinesiti. Iz tega se vidi, da je imelo pol. dr. "Edinost" v Trstu že takrat pred očmi dejstvo, da naš narod ni več organiziran v skupni edinstveni organizaciji, temveč, da je ločen v razne politične organizacije in da smo bili med seboj v očitnem in ostrem sporu.

Uprav zato, ker smo bili ločeni, smo morali misliti na sporazum za volitve. Do sedanjega stanja pa je prišlo takole:

Aprila meseca 1. 1919 smo se združili Slovenci in Hrvatji v Italiji v staro politično društvo "Edinost" v Trstu, ki je imelo po pravilih določen delokrog po celotni Primorju, dočim je do tedaj delovalo le v Trstu in okolici in ki je sodelovalo na neestranskih programih. Združili smo se vsi, ne glede na to, da tedaj obstoječe stranke (ki so se bile pojavile na Goriškem in Notranjskem) z obvezo, da se vsako strankarsko uveljavljanje ustavi. Neskaljena sloga v tem skupnem društvu ni trajala dolgo. Krščansko - socialna stranka se je začela kmalu uveljavljati kakor stranka. Po raznih pripetljivostih so njeni eksponenti dosegli, da se je od skupnega društva odcepila najprej Goriška in potem Istra. Tolklo Goriška kakor Istra sta si ustanovili vsaka svoje politično društvo "Edinost" za Goriško, oziroma za Istra, po pravilih starega tržaškega političnega društva "Edinost". Tržaško politično društvo pa je obdržalo tako čepitve kakor neumestno, škodljivo in nevarno, vseeno pa je izjavilo, da bo svoj delokrog omejilo na tržaško pokrajino, dokler se bo goriško in istrsko politično društvo držalo skupnega neestranskih programov in nastopilo v imenu sloge in združenja vseh narodnih sil. Tudi ti dve novi društvi sta imeli nastopiti v smislu stališča zavzetega aprila 1919 ob združitvi slovenskega in hrvaškega naroda v skupno politično društvo "Edinost" v Trstu. Bili smo torej razdeljeni le teritorialno, toda še vedno smo stali pod firmo skupnega slovenskega nastopa in združenja vseh naših sil. Tržaško politično društvo je ostalo vedno na svojem starem stališču. V goriškem in istrskem društvu pa so se začeli pojavljati spori in konflikti s krščansko - socialno stranko.

Stvar je dospela že pred sedanjimi volitvami tako daleč, da je prišlo do popolne ločitve med tistimi, ki so stali na neestranskih stališčih naših političnih organizacij in tistimi, ki so se hoteli uveljaviti v smislu slovenske strankarske naziranja. Priredniki krščansko - socialne stranke so iz skupnega političnega društva za Istra izstopili in si osnovali, oziroma obnovili politično društvo za Hrvate in Slovence v Istri. Na Goriškem pa je prišlo do preloma na običnem zboru političnega društva "Edinost" v Gorici dne 27. sept. 1923. Na tem običnem zboru so bili izvoljeni v odbor sami pristajali krščansko - socialne stranke. Neestranskih pa so to iz goriškega političnega društva izstopili in se pridružili tržaškemu političnemu društvu. Tudi politično društvo "Edinost" za Istra je na svojem običnem zboru z dne 30. jan. 1924 sklenilo soglasno, da se združi s tržaškim političnim društvom, ki je vsled tega zopet raztegnilo svoj delokrog na celo Juljsko kraljino, v smislu izjave podane ob razdelitvi skupnega političnega društva v tri pokrajinska društva. S tem je bil podan ta le položaj:

Tisti, ki so ostali na starem stališču združenja vseh narodnih sil brez razlike strankarskega naziranja, so bili organizirani v starem političnem društvu "Edinost" v Trstu, krščansko - socialna stranka na Goriškem se je bila združila v političnem dru-

štvu "Edinost" v Gorici, a krščanski socialci v Istri v političnem društvu za Slovence in Hrvate v Istri. Ta struka se je na tak način pojavila očitno in jasno kakor stranka, da si tega do sedaj izrecno ni priznala. S tem se pa nikakor ni spreminjal položaj in značaj starega političnega društva "Edinost" v Trstu, ki ni in ne bo bila stranka, nego edinstvena politična organizacija, ki naj združi vse Slovence v Italiji brez razlike strankarskega stremeljenja in ki upravlja radi tega odklanja določanje in razločevanje po strankah.

Politično društvo "Edinost" v Trstu se deli na odseke po pokrajinah in ima za vsako pokrajino svoj poseben avtonomni odbor, tako da je zagotovljena koncentracija vseh sil in edinstvenost vsega političnega delovanja z ene strani in avtonomija posameznih delov in intenzivnost podrobnega krajevnega delovanja z druge strani.

V kolikor gre za pokrajinske oblasti, to je, n. pr. za Istra, poleg političnega društva za Hrvate in Slovence, ki je sestaven del krščansko - socialne stranke, tudi istrski avtonomni odbor političnega društva "Edinost" v Trstu pod predsedstvom g. dr. Mirka Vratovića in prav tako za Goriško, razum političnega društva "Edinost" v Gorici, ki je sestaven del in pravzaprav jezgra zgoraj imenovane stranke, tudi goriški avtonomni odbor političnega društva "Edinost" v Trstu pod predsedstvom g. dr. Karla Podgornika.

O kakih konkretnih ločitvah duhov pa ni mogoče govoriti, ker s tem, da so se eni, ki so strankarsko vsmerjeni izločili kot stranka iz prvotne edinstvene organizacije, le-ta ni postala stranka tudi ona, razum ča se hoče njen neestranskih in nadstrankarskih značaj šteti za strankarsko.

Volilni sporazum ni prinesel v tem oziru nobenega razčlenitve, nobene spremembe, temveč se je prikratk ta naš, že pred sporazumom obstoječi položaj v naši narodni politiki ob priključitvi spoznanja, javno pojavil in jasneje označil. Politično društvo "Edinost" v Trstu je po objavi volilnega sporazuma od svoje strani podalo naslednje izjavo, v kateri si je točno rezerviralo svoje stališče.

Politično društvo "Edinost" v Trstu je stalo, ki je sedaj organizirano v političnem društvu "Edinost" v Gorici in v političnem društvu za Hrvate in Slovence v Istri, izrecno priznala za stranko. To priznanje je bilo našemu političnemu društvu izhodna točka za njegove predloge, ki so na podlagi paritetne dovedli do zaželenega sporazuma. S tem priznanjem pa seveda naše politično društvo ni nikakor odstopilo od svojega načelnega stališča, s katerega je pri tem, da bi se naše društvo v Italiji delilo na politične stranke.

Politično društvo "Edinost" je tudi radi tega stranko organizirano v goriškem pol. društvu "Edinost" in v istrskem pol. društvu za Hrvate in Slovence označilo kot stranko, da predlaga boljše dejanski položaj posebej na Goriškem, z ozirom na to, ker se je goriško pol. dr. v manifestu novega odbora proglašilo za edinega legitimnega zastopnika goriških Slovencev. Paritetno pa sta si obe strani priznali le za volilni sporazum, hoteč se s tem izogniti vsakim prepiru, katere stran je močnejša in čezvsega stališče je bilo pravilno.

Omejili smo se, da konstatiramo le objektivna dejstva v svrhu, da pojasnimo točno sedanjí položaj, a nečemo s tem izkazati nobene polemike, nego le preprečiti, da bi se iz volilnega sporazuma izvajale napačne posledice glede položaja in značaja našega političnega društva "Edinost", ki sta kakor rečeno ostala popolnoma nespremenjena.

Zahvaljujemo se vnaprej za objavo teh vrst beležimo z odličnim spoštovanjem

Odbor Političnega društva "Edinost" v Trstu.

Podpredsednik:

Ivan Marjica Čok.

Tajnik:

Dr. Slavik.

**Naročajte in širite
„Narodni Dnevnik“!**

Prosveta.

Drugi komorni večer jugoslovanske glasbe se je vršil v ponedeljek zvečer v dobro zasedeni dvorani Filharmoničnega društva, Zagrebški kvartet gg. Arany, Fabri in Graf na je topot seznanil z dvema jugoslovanskima godalnima kvartetoma, s P. Konjovčevićem kvartetom v d-molu in J. Stojčevićem kvartetom v d-duru. Prvi razodevala bujno invencijo in jugoslovanski narodni kolorit, drugi pa zanima po globokosti in izvirnosti glasbeni misli, ki stavi Stojčevića, mladega hrvaškega komponista v vrsto nadobudnih talentov. Namesto Dvořakovega kvarteta — ki je bil na vzporedno naznanjen, so nam gostje zasvirlali 2 stavka Smetanovega, "Iz mojega življenja" znano, prijetno in ljubko muziko. Z večerom smo bili popolnoma zadovoljni.

Isti večer je koncertirala zadnje čase dokaj aglna "Zveza godbenikov za Slovenijo" v Unioni v popolnoma razprodani dvorani. Vzponed je bil namenjen proslavi 10-letnice Smetanovega rojstva, izvajali so njegov slavní ciklus simfoničnih pesni "Moja domovina" (Ma vlast), delo bogate glasbene vsebine, dovršeno po obliki, izrazito češko po čustvovanju. Smetana je posvetil vse svoje življenje domovini: delal je za narod, dal mu je vse, kar je v svoji duši občutil. Videl je moč svojega naroda v milinosti in bodočnosti. Ni obupaval nad njegovo nesrečo, ker je veroval, da doseže enkrat svobodo in slavno bodočnost, če ostane zvest sebi in svoji slavni preteklosti. Veren odsev svoje velike domovinske ljubljene je Smetana položil v ciklus "Ma vlast", ki obsega šest različnih skladb, ki po svoji notranji logiki tvorijo vseeno enotno, izklesano grandiozno delo. Na ponedeljkovem koncertu je ta mojstrski umotvor vse češke glasbene literature našel v g. kapelniku Antonu Balatku in orkestru "Zveze godbenikov" hvalevredne ambiciozne interprete. Sicer vse ni šlo tako precizno, kot bi si bili želeli — zaradi raznih težkih in zaposlenosti godbenikov je prevelika natančnost izvajanja skoro izključena — vendar pa se je delo reprezentiralo v do- stojnem, počaščenju jubileja Smetanovega vrednem predstavljanju. Za podobne prilike bi kazalo orkester pomnožiti; na slavnostnih koncertih kot je bil Smetanov, naj bi god-

beniki vseh naših orkestrrov složno stopili v krog, da bi izvajanje del kot je baš Smetanova "Moja domovina" nosilo pečat veličastnosti. Orkester in njegov neumorni dirigent G. Balatka, kojemu je naša opera in koncertna publika dolžna iskreno zahvalo za pravilno interpretacijo čeških glasbenih del, sta si vpletla v laborov venec svojih zaslug nov dragocen list. Poslušalci so oba ponovno in vlahno odlikovali s prisrčnimi priznanjem. G. Balatka je bil vrhu tega poklonjen velik venec s travkovi v čeških barvah. Mnenja smo, da naj "Zveza godbenikov" "Mojo domovino" izvalja vsako leto vsaj dvakrat. Moralni in gnotni uspeh koncertov je zagotovljen.

Danes popoldne ob 4. uri se vrtilori v operi Smetanova "Prodna nevesta" in sicer kot slavnostna dilaška in ljudska predstava po znižanih cenah. Predstava se vrši v proslavo stoletnice Smetanovega rojstva. Vse vloge so v rokah naših najodličnejših pevcev kakor so pelt to opero pri slavnostni predstavi dne 2. marca. Predprodala vstopnice pri dnevi blaginji.

Drama vrtilori danes tri francoske enodelanke za red C. Te tri enodelanke so pri vseh dosedanjih predstavah najlepše uspele.

Ljubljanska opera. O prvi reprizi Smetanove opere "Poljub" nihamo bistveno novega poročati. Delanje samo je skromno in naivno kot pri večini Smetanovih oper. Ljudem, ki so navezani strašnih storij kinematografov je seveda dolgočasno, daš je glasba "Poljuba" po melodiji, harmonični ritmični in orkestralni plati izvrstna, nekakana, pristno domača in češka narodna. Poslušali smo jo z naslodo, tembolj, ker jo je orkester prednašal s posebnim veseljem. Ne smemo pozabiti hvalevredne režije g. Debečeva ter silovitih novih scenerij g. Skružnega. G. kapelnik Balatka je dirigiral spretno, umno in z veliko ljubljeno do Smetanove najprijetnejše opere. — V nedeljo zvečer so peli zopet Aldo v polni hiši.

Muzikalno predavanje "Mladinska pesem in haria" so v nedeljo popoldne v dvorani filharmonične družbe ponovili za otroke ljudskih šol. G. Lovčeta, gđ. Saxova, g. Subelj in gđ. Doubravska so za svoje točke želi hvaležno odobravanje številnih navzočih mladih srce.

Francoska „rumena knjiga“.

Francoska vlada je izdala 8. t. m. »rumeno knjigo«, ki vsebuje na 271 straneh 46 dokumentov glede pogajanj za varnostne garancije proti nemškemu napadu. Knjiga vsebuje tozadevno delovanje Francije od 10. januarja 1919 do 7. decembra 1923. Zbrani dokumenti dokazujejo, da je za Francijo ta problem še vedno neresen in da tvori glavno točko njene zunanje politike.

Najvažnejša poglavja so sledeča: delovanje maršala Focha v svojstvu po- veljnika zaveznikov čet na mirovni konferenci; spomenica francoske vlade v okrepitve Fochove teze; znani Tardieu-ov govor v francoski zbornici; Briandovo povabilo Lord Curzonu v svrhu splošnega razgovora glede francosko- angleških odnosov; tajna pogajanja med Briandom in Lord Curzonom itd.

Podlaga francoskih zahtev temelji na Fochovi noti z dne 10. januarja 1919, ki jo je poslal mirovni konferenci. V tej noti je zamišljen problem nemških zapadnih meja s stališča vojaške sigurnosti zaveznikov in asociiranih držav kot kolektivna evropska in mednarodna garancija. Francoski generalni štab je predlagal, naj postane Ren zapadna vojaška meja nemških narodov, naj se uničijo vse nemške trdnjave ob meji. Na ta način bi bilo izključeno, da bi se ponovil nepričakovan napad na Belgijo in Luksemburško in s tem bi bila odstranjena tudi nevarnost za Anglijo. V ta namen je treba: 1. prepovedati Nemčiji vsak vojaški dohod in politično propagando na levem remskem obrežju. Mogoče bi bilo tudi dobro, da se na desnem bregu ustanovi nevtralna vojaška cona; 2. vojaško zasedbo Porenja na levem obrežju je treba zagotoviti z zavezniki četami in 3. Porenju na levem obrežju je treba zagotoviti potrebna pristanišča za gospodarsko delovanje s tem, da se jih združi z drugimi zapadnimi državami potom skupnega carinskega režima. V imenovani spomenici francoske vlade se opozarja na nevarnost s strani Nemčije. Zato predlaga francoska vlada sledeče določbe k mirovni pogodbi: 1. Zapadna nemška meja mora biti ob Renu; 2. renske mostove mora zasesti medzaveznika voj-

ska in 3. te določbe ne smejo imeti za posledico nobene aneksije kakšnega teritorija.

Briand je povabil 4. decembra 1921 Lord Curzona z ozirom na sklep miru v Orijentu na razgovor o francosko-britanskih interesih. Francoski poslanik v Londonu Saint - Aulaire pripoveduje, da je predlagal enakovredno pogodbo med Francijo in Anglijo in da je odklonil versailleske garancije kot nezadostne. Ta garancija je poniževalna glede oblike in celo škodljiva v bistvu. Poniževalna zato, ker je enostranska in ne postavlja Francije na temelj enakopravnosti z Anglijo. Škodljiva pa je zato, ker bi se mogla Francija zanesti na napačno sigurnost, Anglija pa bi mogla zahtevati na podlagi te napačne garancije omejitve naše oborožene sile. Lord Curzon na to opombo ni odgovoril, pač pa je pristal na konferenco v Cannes.

Saint - Aulaire je 31. decembra 1921 brzojavil Briandu, da bi morala Francija z ozirom na zvezo z Britanijo omejiti nekoliko svoje oboroževanje. Briandov načrt, predložen Lloyd Georgeu je vseboval sledeče: V slučaju nemškega napada na eno ali drugo zaveznisko državo, priskoči nenapadena na pomoč s svojo vojsko, brodovjem in zrakoplovi. Načrt je vseboval še štiri točke glede ostalih zaveznikov v slučaju nemškega napada. Pogodba naj bi veljala 10 let. Nato je Poincaré 20. jan. 1922 predložil angleški vladi nekatere spremembe. Med drugim je predlagal, naj se spremeni besedilo glede medsebojne pomoči: Anglija bo na strani Francije v slučaju nemškega napada na Francijo in ne samo na francoski teritorij. Nadalje se smatra kot »casus foederis«, ako bi Nemčija brez dovoljenja zaveznikov poslala policijske čete v demilitarizirano cono. Poincaré je predlagal veljavnost pogodbe za dobo najmanj 20 let.

Po genovski konferenci je francoska vlada potom svojega poslanika v Londonu nadaljevala pogajanja z Anglijo v svrhu sklepa garancijske pogodbe, toda angleško stališče je bilo vedno rezervirano.

Politične vesti.

— Balkanska socialistična konferenca. Na inicijativo I. Internacionalne se sklicuje v Bukarešti balkanska socialistična konferenca, da pridejo, z ozirom na kritični položaj med Bolgarijo in Jugoslavijo, balkanske socialistične stranke v ožje medsebojne stike. Namerava se ustanoviti balkanski socialistični komitet, ki bo imel nalogo, delovati za mirno rešitev vseh sporov med balkanskimi državami. Druga Internacionala hoče krepko podpreti to akcijo.

— Radičevska ofenziva v Sloveniji. »Samouprava« priobčuje informativen članek o radičevski agitaciji v Sloveniji. Med drugim izjavlja: Zdi se, da se radičevci resno pripravljajo na bodoče volitve, pri katerih bodo gajbrže imeli precej uspeha in to izključno v škodo SLS. Pri zadnjih volitvah je bila njihova kandidatska lista za ljubljansko okrožje razveljavljena radi neke slučajne formalne pogrške, s čimer so izgubili gotovo en mandat. V mariborskem okrožju, kjer se je pojavila njihova agitacija neposredno pred volitvami, je dobila njihova kandidatska lista 10.186 glasov in 2 mandata. Radičevci niso prijavili burnih shodov, temveč so agitirali od vasi do vasi, od hiše do hiše. Njihova agitacija je bila tajna, zato je bil njihov uspeh iznenadenje za vse stranke. Po številu glasov bo druga najmočnejša stranka v Sloveniji. V srezi Murska Sobota so dobili 3496 glasov ter so bili tako najmočnejša stranka, SLS je ostala s svojimi 2944 glasovi daleč za njimi. V petih srezih so na drugem mestu, v srezi Maribor desni breg na četrtem mestu s 537 glasovi. V ostalih srezih so dobili malo glasov. Največje uspehe so dobili torej v srezih, ki ležijo najbližje Hrvatski. Sedaj se zagorski agitatorji pojavljajo znova v Prekmurju, Slovenskih goricah, Malozah in ob Sotli. Agitacija se pričena tudi že na Dolenjskem. Skupina slovenskih avtonomistov okoli lista »Avtonomisti«, ki jo tvorijo neklerikalni avtonomistično razpoloženi inteligeni, nameravajo pri volitvah nastopiti samostojno na republikansko-avtonomističnem programu v zvezi z Radičem. Z druge strani pa se jača zlasti v ljubljanskem volilnem okrožju Šušteršičev pokret, predvsem med konservativnimi krogi SLS. Pri prihodnjih volitvah bo SLS v vsakem oziru v slabšem položaju nego je bila pri zadnjih volitvah, ko ni imela nobenega resnega nasprotnika. Sigurno je, da bo pridobil Radič mnogo njenih pristakev.

— Macedonsko organizacije protestirajo proti arcacljam, zapovedanim zadnje čase od bolgarske vlade na pritisk Jugoslavije in v velesli. Trdijo, da so »Macedonska dobrodelna bratstva« in »Hindene« društva s samo dobrotvornimi cilji. Prva, da pomagajo emigrantom in beguncem, druga, da podpira svoje člane. S protesti se bodo obrnili tudi na Zvezo narodov, na vlade velikih držav in na vse organizacije, ki branijo podjarmljene narode.

— Predsednik Coolidge o ameriški politiki. Predsednik Coolidge je imel na tradicionalnem banketu republikanske stranke v New Yorku svoj prvi javni politični govor. Coolidge ni govoril kot strankar ali kot republikanski kandidat za predsedniško mesto, temveč kot državni glavar ameriškega naroda. Predvsem je poudarjal, da mora finančna politika stremeti za tem, da ne pride do inflacije in povečanja cen. Poljedelstvu je treba takoj pomagati, toda ne s službeno določitvijo cen poljedelskih proizvodov, pač pa z moralno in finančno podporo onih podjetij, ki stremijo za tako po pomočjo. Glede petrolejske afera je izjavil, da se bodo takoj vršile nepristranske preiskave v svrhu izsleditve krivcev in v zaščito države. Coolidge je izjavil: Srce ameriškega naroda je zdravo in njegovi uradniki so z redki izjemami zvesti in plemeniti. Kar se tiče nas, bomo šli po pravi in jasni poti pravičnosti. Jaz sem republikanec, toda zato še ne morem štiti vsakega, ki je republikanec, ravno tako ne morem koga obtožiti zato, ker je demokrat. V svojih izjavah glede zunanje političnih zadev je omenil oddajo orožja Mehiki, razorožitveno in reparacijsko vprašanje. Prodajo orožja Mehiki je opravil z izjavo, da ni vedel za drugo pot nego za to, ker so Zedinjene države priznale Obregonovo vlado in so ji dale orožje, da se more braniti pred uporniki. Glede razorožitvenega vprašanja je izjavil: Naša vlada neče nobene vojne. Želi vsesplošni mir. Dasi je sedanj čas malo ugoden za tako vprašanje, vendar so Zedinjene države pripravljene sodelovati z drugimi velesilami, kakor hitro bo obstajala možnost omejitve nadaljnega oboroževanja. V reparacijskem vprašanju sodelujejo trije Američani s svojo strokovno pomočjo, toda ne zastopajo ameriške vlade. Rešitev evropskih sporov bi zahtevala brezdomno finančno fundacijo, ki bi bila brez ameriškega sodelovanja zelo dvomljiva.

— Arabski kalfat. Pariški listi objavljajo londonsko poročilo, po katerem je bil v Mekki vladajoči arabski kralj Hussein proglašen za kalfa Mezopotamije, Transjordanije in Hedžasa.

— Vatikanski obdobje. Merclerjevo pastirsko pismo. Rimska »Epoca« doznava iz vatikanskih krogov, da je vzbudilo pismo belgijskega kardinala Merciera in pastirska pisma francoskih škofov v vatikanskih krogih veliko nezadovoljstvo. Pisma ne odgovarjajo papeževim navodilom in utegnejo vzbuditi gnjev proti Nemcem.

— Arabski kalfat. Pariški listi objavljajo londonsko poročilo, po katerem je bil v Mekki vladajoči arabski kralj Hussein proglašen za kalfa Mezopotamije, Transjordanije in Hedžasa.

Naše morje.

(Predaval dr. Böhm v društvu »Soča«.)

V soboto je priredilo društvo »Soča« poljudno znanstveno predavanje dr. Böhma, ravnatelja trgovske akademije o našem morju in pomorski trgovini. V svojem zanimivem in vsestranski strokovnjakem izvajanju je izvajal govornik približno sledeče:

Najstarejši narodi so prišli do spoznanja, da je morje neusahljiv vir bogastva. Stari Fenici, katere zgodovina označuje kot prvi pomorski narod, kot narod namreč, ki je prvi začel s svojimi primitivnimi plovnimi sredstvi trgovati po morju so dali pobudo tudi drugim narodom. In ne samo, da so si ti stari narodi osvojili ogromna bogastva morja, marveč so se tudi kulturno dvignili v najkrajšem času nad kontinentalce. Asirci, Kartaginci, Perzijci, Grki, Rimljani, Svedi, Holandci, Norvežani, Britanci itd., vsi ti narodi so osvojili nepregledne morske poljane, in na vodenih temeljih so postavili najtrdnjše temelje svojemu ekonomskemu življenju. Nesmrtni »novotar« Peter Veliki je prišel do tega, da v lastnem morju počivajo zakladi, katere potrebuje država velike bodočnosti.

Aktivno gospodarstvo pomorskih držav zavisi od trgovske plovitve. Gospodarska bilanca Angleške je bila pred svetovno vojno globoko pasivna, kar so pa likvidirali s pomorskimi prevajanjem.

Gospodarstvo uspeva, ali z drugimi besedami: aktivno trgovino vodijo pa le one države, ki po lastnem morju, z lastnimi ladjami izvažajo lastno blago in uvažajo tuje surovine ali polfabrikate. Poleg tega morajo biti urejena prometna sredstva, predvsem železnice tako, da morejo služiti kot pospeševalni pripomočki trgovini, ki se koncentrirajo na morju. Kombinacija navedenih faktorjev tvori popoln pogoj moderne plovitve.

Velike važnosti za uveljavljanje na morju so tudi luke. Niso vse pomorske države tako srečne, da bi razpolagale z odgovarjajočimi pristanišči. Je dovolj slučajev, kjer nahajamo naravnost idealne naravne luke, a neposredno za tem pa stoji ovira, katerih odstranitve ostane nerazrešen problem. So to visoke gorske skupine, ki čestokrat absolutno onemogočujejo dovoz v luko. Razen tega nasprotujejo popolnosti pristanišč neredko še drugi elementarni pojavi, kakor razni vetrovi, valovi in struja; vendar so to ovire, katerim se da priti v okoliš potom umetnih obrežnih naprav.

Za nas, ki smo pravzaprav pomorski narod, oddaljen komaj nekaj ur od morja, je vprašanje plovitve z ozirom na gospodarstvo eminentne važnosti. In ne samo, da je to vprašanje važno, marveč je tudi nujno, v danih razmerah uprav aktualno. Žal, da to vprašanje ni bilo rešeno že tedaj, ko smo podpisovali mirovne ugovore. Smo pač premalo računali s dejstvom, da država brez morja ne more konkurirati na gospodarskem polju. Bil je čas in prilžnost, ko bi si bili lahko prilili eno največjih skrbí vprašanje lastnega stvarja (brodogradilišča). Da bi bil skvar »Danubius« danes naša last, bi bil podan eden prvih pogojev za ustvaritev lastne pomorske trgovine. Tako pa so se okoristili Italijani, h katerim bomo morali po ladje, ako bomo hoteli voditi trgovino na morju. Prav tako so nismo zavarovali glede pristanišč. Reška luka je pač zelo sposobna, a naša ni. Z Delto in Barošem si pa ne moremo dosti pomagati. Kako se bo rešilo vprašanje naše plovitve, zlasti trgovske, je danes težak problem.

Srbi so že v 14. stoletju sklepali o tem, kako bi si odprli pot do morja in so že takrat kazali več interesa za to, kot ga kadežemo danes. Tudi nam je še v spominu znameniti projekt za gradnjo železnice, ki bi vezala kontinent z morjem — in ki so ga napravili Srbi. Ta namera sicer ni prišla do realizacije, ker jo je preprečila balkanska vojna.

Z dobro voljo in objektivnim delom se da napraviti marsikaj in tako bi se moglo rešiti tudi vprašanje našega morja. Za to je treba v prvi vrsti zainteresirati javnost, ki naj bi neprestano forsirala zahtevo ustvaritve lastne pomorske trgovine, ki je tolikega gospodarskega pomena. Manj političnih spletk, manj razdrapanosti notranjih razmer in manj zabavljanja po časopisih, a več gospodarskih vprašanj na dnevni red, pa bomo rešili vprašanje našega morja.

Govornikovim izjavljanjem je sledilo živahno odobravanje, a njegove besede so vzbudile zlasti v naših Primorcih globoko umevanje. Sledila je debata, v kateri se je naglašala želja, naj bi se naše časopisje zavzelo za obravnavano vprašanje.

Drobne vesti.

Ameriška amnestija za vojne begunce. Predsednik Coolidge je pomilostil vse vojaške osebe, ki so bile tekoni in po vojni obsodene radi dezertacije.

Nov načrt za zaščito mlpu. »Chicago Tribune« poroča, da pripravljata Macdonald sklicanje nove konference, ki naj bi zboljšala evropski položaj. Baje je izdelal načrt, po katerem bi bili nevtalizirani vsi obmejni kraji v širini 50 mil.

Proces proti soc.-komunističnemu min. predsedniku. Ta teden začne v Berlinu sodna obravnava proti bivšemu saškemu pravosodnemu ministru in predsedniku soc. komunističnega kabineta dr. Zeignerju radi verženja in preljemanja podkupnin. Poleg denarja je rad vzel tudi dragulje. Dr. Zeigner priznava svoje zgrehe, pač pa izjavlja, da je del prejetega denarja hotel porabiti v strankarske namene.

Ruskim sovjetskimi zastopnikom je te dni predala italijanska vlada palačo bivšega carskega poslanstva, kjer bo nameščen sedanje sovjetsko zastopstvo.

Sport.

— Naše priprave za Olimpijado. Zagrebške »Novosti« poročajo, da namerava Jugoslovanski nogometni savez izposlovati vzkopke na dvomesečne orožne vaje v Zagreb za one igralce, ki pridejo v poštve za naše Olimpijsko moštvo. Na ta način bi bili igralci vedno v Zagrebu in bi se treninji lahko redno in vestno vršili.

— Gradjanski odpotval v Carigrad. Po poročilu zagrebškega »Jutranjega lista« je prejel Gradjanski v ponedeljek nujno brzojavko iz Carigrada, v katerem pozivajo turški klubi na že sklenjene ali pozeje na pritisk turške vlade odpovedane tekme. Gradjanski je sprejel poziv ter odpotval smot v Beograd ter dospe v četrtek v Carigrad. Turneje se udeležijo pod vodstvom D. Weissa sledeči igralci: Vrdjuka, Voukman, Ferderber, Remec, Polić, Ožt, Rupec, Vragović, Kersting, Hirc, Pavlović, Mantler, Parika, Pasinak in Babli.

Kino Matica
11. in 12. marca.
Trojenje nesrečne žene
Velik pustolovni fiim!
V gl. vlogi EVI EVA.

Henry Murger

61

La Bohème.

Prizori iz življenja ciganov.

(Nadaljevanje.)

Prebila je noč z Jakobom.

Naslednjega dne, na Vse svete, ko je zvonilo poldne, se je je lotil smrtni boj in začela se je tresti po vsem telesu.

»V roke me zebe,« je šepetala; »daj mi moj muh!«

In zavila si je uboge roke v kožuhovino...

»Končano je,« je rekel zdravnik Jakobu; »poljubi jo!«

Jakob je prilepil svoje ustnice na ustnice svoje ljubice. V zadnjem trenutku so ji hoteli potegniti muh z roke, pa ga je z rokami krčevito držala.

»Ne, ne,« je govorila; »pustite mi ga: zima je; mraz je. Oh, moj ubogi Jakob... kaj bo iz tebe? Oh, moj Bog!«

In drugega dne je bil Jakob sam.

Prvi čitatelj: Saj sem rekel, da ta zgodba ni vesela.

Kaj hočeš, dragi čitatelj? Človek se ne more vedno smejati.

II.

Bilo je jutraj na dan Vseh svetih. Francka je bila pravkar umrla.

Dva moža sta čula ob vzglavju: eden, ki je stal, je bil zdravnik; drugi, ki je klečal poleg postelje, je pritiskal svoje ustnice na roke rajnice in bil videti, kot da jih hoče nanje prilepiti v obupnem poljubu, bil je Jakob, Franckin ljubimec. Že več kot šest ur je bil potopljen v mukotrpno brezčutnost. Orglice, ki je nanje igral nekdo, ki je šel mimo okna, so ga zbudile iz tega stanja.

Igral je na orglice napev, ki ga je imela navado peti Francka jutraj, ko se je zbudila.

Neko tako nespametno upanje, ki ga more roditi samo velik obup, je šinilo Jakobu v glavo. Šel je v mislih za mesec dni nazaj, ko Francka še ni bila umrla; pozabil je sedanjost uro in si je za trenutek domišljeval, da rajnica samo spi in da se bo takoj zbudila, odprla usta in zapela svojo jutranjo pesem.

A glasovi orglic še niso bili umolkili, ko se je Jakob že zopet zavedal realnosti. Franckina usta

so bila za večno zaprta pesmim in smehljaj, ki ga je bila privabila nanje njena zadnja pesem, se je že zgubljal z njenih ustnic, kjer so se že začeli prikazovati sledovi smrti.

»Pogum! Jakob,« je rekel zdravnik, ki je bil kipiarijev prijatelj.

Jakob je vstal, pogledal zdravnika in rekel:

»Končano je, kaj ne da, ni nič upanja?«

Ne da bi bil odgovoril na te nespametne besede, je šel prijatelj k postelji in strnil zaveso; potem se je zopet vrnil h kipiariju in mu pomolil roko.

»Francka je mrtva...« je rekel, »na to sva morala biti pripravljena. Bog ve, da sva storila vse, kar je bilo v naši moči, da bi jo rešila. Bila je poštena deklica, Jakob, ki te je zelo ljubila, bolj in drugače, kot si jo ljubil ti sam; kajti njena ljubezen je obstajala samo iz ljubezni, tvoja pa je imela v sebi neko primes. Francka je mrtva... a ni še vse končano, sedaj morava misliti na potrebne korake, da jo pokopljemo. Napravila bova to skupaj in prosila soseda, da bo ta čula, ko naju ne bo tukaj.«

Jakob se je dal odpeljati, svojemu prijatelju. Ves dan sta letala, šla sta na županstvo, k pogreb-

nemu zavodu, na pokopališče. Ker Jakob ni imel denarja, je zdravnik zastavil uro, prstan in nekaj obleke, da je poravnal stroške za pogreb, ki je bil določen za naslednji dan.

Oba sta se vrnila zelo pozno zvečer domov; soseda je prisilila Jakoba, da je pojedel nekaj mallega.

»Da,« je rekel, »hočem; mraz mi je in dobili moram nekoliko moči, kajti to noč ne bom mogel delati.«

Soseda in zdravnik nista tega razumela.

Jakob je sedel za mizo in je tako naglo pojedel par grizljajev, da bi se bil skoraj zadavil. Potem je prosil, naj mu dajo piti. Ko pa je nesel kozarec k ustom, ga je spustil na tla. Čaša, ki se je bila razdrobila, je bila zbudila v umetnikovi duši spomin, ki je zbudil njegovo bolečino, ki je bila za trenutek otopela. Na dan, ko je bila prišla Francka prvič k njemu, se je mlada deklica, ki je bila že takrat bolna, slabo počutila, in Jakob ji je dal iz te čaše piti malo vode s sladkorjem. Ko sta stanovala pozneje skupaj, sta jo napravila za ljubezensko relikvijo.

(Nadaljevanje)

Učiteljski zbor Tehnične srednje šole v Ljubljani naznanja prežalostno vest, da je njegov velezaslužni ravnatelj in višji šolski nadzornik gospod

Ivan Šubic

odlikovan z redom Sv. Save IV. reda

danes ob 10. uri nenadoma preminul.

Bodi velezaslužnemu šefu in idealnemu šolniku ohranjen najblajši spomin.

V Ljubljani, dne 11. marca 1924.

Ravnateljstvo in profesorski zbor kr. državne trgovske akademije v Ljubljani javlja tužno vest, da je njih višji inšpektor, gospod

IVAN ŠUBIC

vlad. svetnik, višji šol. nadzornik za obrt. in trg. šolstvo, ravnatelj tehniške srednje šole, predsednik Izpraš. komisije za učiteljstvo na dvorazrednih trg. šolah, odlikovan z redom Sv. Save IV. step. itd.

dne 11. marca 1924 nenadoma preminul.

Nepozabnemu, ljubljenu in visoko spoštovanemu predstojniku, velezaslužnemu šolniku in znanstveniku bodi ohranjen hvaležen in trajen spomin.

Pogreb blagopokojnika se vrši v četrtek ob 3. uri pop. izpred glavnega portala tehn. sred. šole v smeri proti drž. kolodvoru.

V Ljubljani, dne 11. marca 1924.

Maščevanje varane.

Pred milanskim sodiščem se je te dni odigralo zadnje poglavje tragičnega dejanja učiteljice Pierotich. Javnost je z zanimanjem sledila procesu in nestrono pričakovala razsodbo.

S solzami v očeh je učiteljica pripovedovala tragično usodo svojega življenja. — Leta 1921 je spoznala mladega inženirja Gilarionia. Trpela je tedaj na veliki duševni depresiji, ker je doznala da jo vara njen mož z neko gledališko igralko. Skupni duševni interes so jo dovedli do inženirja. Pretekli sta dve leti in medsebojni odnosi so ostali prijateljski. Šele aprila 1923 so postali bolj intimni. Tedaj je stopila poročena Pierotich v intimne odnose z mladim inženirjem.

»Razmerje sem smatrala,« pravi obtoženka, »za svojo osebo penzijo. Moj ponos ni ni dopuščal, da bi se prvotno samo duševno razmerje, prelevilo v intimne odnose. Potrebujem ono ekstazo, ki izhaja iz duše.« Po nekaj mesecih je učiteljica obotela in prosila inženirja, da bi jo spremljal na Dunaj, kjer se je nameravala pustiti preiskati. Komaj pa sta prišla na Dunaj, je dobil Gilarion iz Turina neko brzojavko. Njegova mati, se je glasila brzojavka, je težko obotela in želi, da bi videla sina. Gilarion je res odstopal še istega dne. Tedaj ni mogla obstati na Dunaju tudi duševno bolna učiteljica. V nekaj dneh je sledila svojemu ljubimcu. V Turinu je zvedela, da se nahaja v Bellagio. Še predno pa je odstopala, je prebrala od inženirja pismo, v katerem ji je naznanil, da hoče na zahtevo matere prekiniti z njo vsako zvezo. Obnemlo jo je prosil, naj bi mu vrnila nemško slovnico, ki ji jo je bil svoječasi posodil.

»Spomnila sem se, da leži dotična knjiga v omari, kjer sem hranila pisma in dragocenosti. Ko sem odprla omario, sem zapazila majhen samokres, ki sem ga kupila pred več leti. Vred usodenega slučaja je ležal samokres poleg nemške slovnice. Bilskovito mi je šinila v glavo blazna misel.

Vzela sem knjigo in samokres. Odpravila sem se v stanovanje, kjer je bival Gilarion. Gospoda inženirja ni bilo doma, pač pa njegova mati. Ko je sključena stanka odprla vrata, sem ji oddala knjigo, obenem pa sem proti njej trikrat ustrelila.

Sodni dvor jo je obsodil na sedem let težke leče. Ko je slišala obsodbo, le zapadla v histerične krče in se onesvestila.

Zgodba o izgubljenih biserih.

Tudi Gradec ima svojo senzacijo, ki je mučno vplivala na takozvano »boljšo« družbo. Zgodilo pa se je tako-le: Dne 28. februarja je priredil baron Conrad pl. Conradshelm domačo plesno zabavo. Med povabljenimi odličnimi gosti se je nahajala tudi grofica Herberstein, ki si je za to prišlo nataknila dragoceno biserno verižico. Ponosna na svoj okrasek se je z drugimi gosti vred zabavala. Nenadoma pa se je po saonih raznesla vest, da so se našli po tleh raztreseni biseri. Grofica je takoj pogledala svojo verižico in s strahom ugotovila, da je pretrgana. Zabava se je prelevila v iskanje. Kavalirji so se potrudili da bi čimveč nabrali. Ko niso našli ničesar več, se je pričelo štetje. Grofica je šla in šla in končno z nasmehom izjavila, da je v posesti vseh izgubljenih dragocenosti.

Z njo pa so se oddahnil tudi vsi ostali gostje, ker so se že bili nepriljetnih posledic nedolžne predmetne zabave. Zabava se je nemoteno nadaljevala do zgodnjih jutranjih ur. Ko se je vrnila grofica Herberstein domov, je še enkrat pregledala svoj zaklad. Zelo se je prestrašila in začudila, ko je spoznala, da ji manjka 76 biserov.

Vsa prestrašena se je odpeljala na policijo in naznanila svojo nesrečo. Šla je tudi k baronu Conradshelmu, da bi še enkrat preiskal prostore. Toda tam ni bilo nobenega sledu o izgubljenih biserih. Začelo se je policijsko poizvedovanje. Zaslišane so

bile razne osebe, ki so se zdele policijski oblasti sumljive. Toda nikomur niso mogli ničesar dokazati. Že 6. marca pa je bil zaslišan zlatar Evangelist, ki je kot sodni izvedenec ocenil ostale bisere in skušal ugotoviti, da-li je bila svilen vrv pretrgana ali odrezana.

Tedaj pa se je spomnil, da je prišla dne 29. februarja, torej dan po zabavi, k njemu baronica Conradshelm in mu ponudila v prodajo na primeroma dolgo svilen nit nataknenih 77 biserov. Dogovorila sta se z dvema dunajskima zlatarjema in prodala bisere za 55 milijonov kron. Dan in število biserov je čudovito soglašalo z zgodbo o izgubljenih biserih.

Baronica Conradshelm in njen soprog sta bila takoj nato odvedena na policijo k zaslišanju. Zaslišanje je trajalo 4 ure, ker je baronica odločno in ponosno odklonila vsako krivdo. Končno pa je bila tako zapletena v razna protislovja, da ji ni preostajalo ničesar drugega, nego da je priznala resnico. Bisere je našla, ko so gostje odšli. Policija je ukrenila vse potrebno, da so se biseri izsledili in vrnili pravemu lastniku.

V graški aristokratski družbi pa je izgubila mesto soprega in tudi soprog major pl. Conradshelm.

Kar Vi hočete,

to je Elzafluid. To pravo domače sredstvo, katero prežene Vaše bolečine!

Poizkusna pošiljka Din 28—
Lekarnar Eug. Felber, Stubica Donja,
Elzatr 357, Hrvatska.

Lastnik:

Konzorcijski »Narodnega Dnevnika«.

Glavni in odgovorni urednik:

Železnikar Aleksander.

Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani.

Premog

lep, črn, s 4500 kalorijami, prodaja iz svojega rudnika »Slovenska premogokopna družba« z o. z. v Ljubljani, Wolfova ul. 1/1 po Din 300— postaja Ormož, Din 350— postaja Ljubljana in Din 400— v Ljubljani na dom dostavljeno za 1000 kg

TOMAŽ GÖTZ

pivovarna in sladarna v MARIBORU

ponuja svoje splošno znano in priljubljeno visoko odstotno

marčno pivo in »Bock« pivo

po najnižjih cenah in pod najugodnejšimi pogoji iz pivovarne ali iz zaloga v vseh večjih krajih SHS.

Za mladino!

Najcenejše in najhvaležnejše darilo našim malim je:

Moj zverinjak
knjiga s 45 slikami in k tem spadajočim besedilom, za pouk in kratek čas Din 6—

Moji ljubčki
živalske slike za naše malčke na trdem močno vezanem kartonu Din 15—

Mladi slikar
10 tiskanih predlog za barvanje z akvarel-barvam ali pastel-barvniki Din 4—

Črnpeter
staroznana, vesela družabna igra za zimske večere. 1 igra Din 4—

Na novo izšla knjižica:
Ivan Albreht:

Zelena livada
Zbirka izvirnih pesmic, mičnih povest in pravljic iz domačih in tujih krajev. Obsega 64 strani. Najprimernejše darilo za našo nežno mladino. Cena lično vezani knjižici Din 15—

Vse se dobi v
Zvezni knjigarni
Ljubljani, Marijin trg 8.

Mesto hišnika,

obenem izučen vrtnar, na dobrem glasu z že dolgoletnim službovanjem hišnika, želji premeniti mesto v boljši hiši ali vili. — Ponudbe na upravo lista pod »Marljivost«.

Posestvo,

62 oravov njiv, trav, Ptuj z milinom.

Veleposestvo,

78 oravov vse, kulture, 90 glav živine pri Mariboru, kakor razna druga posestva v vilam in graščicah od 5 do 900 oravov.

Vila

3 orale parka, takoj prosto stanovanje.

Hiša

enodružinska, takoj prazna, K 330 000— pri Mariboru.

Gostilne,

mlin, žage, trgovske piskarne Zagorski, Maribor, Barvarska ul. 3.

Za sejme in razstave

izvirne reklamne atrakcije proti zmernemu honorarju. Na razpolago reklamnim družbam. Ponudbe pod »Original« na upravo lista.

Voz zapravljenec

pol oljnatih osi, s stranskimi sedeži za odstraniti in ročni voziček (»tripca«) vse novo, prodaja po zelo nizki ceni Alojzji Potrebuješ, kolar, Vrhnika.

Kupim,

zamenjam, ocenjujem in prevzamem v komisijko prodajo pošne znanke, star kovan denar, starino, in sicer posamezno in zbirke. Osobito iščem znanke na pisnih iz trgovske korespondence ter aktov (1830—74) Nuber, Ljubljana, Gospodarska cesta 5, II. nadst.

Citre poučujem

Prvovrstna metoda. Hodim tud na dom Učena ura 5 dinar. Ponudbe pod »Sijajni uspehi na upravo »Nar. Dnevnika«.

V nobeni hiši

naj na manjka knjiga »Babilonska uganka«. Dobi se v vseh večjih knjigarnah.

Mali oglasi imajo uspeh

Prvorazredni moderni brzo-pisalni stroj.

STOEWER RECORD

Vrhunec finomehanike.

Zastopstvo Lud. Baraga, Ljubljana,
Šelenburgova ulica štev. 6/I.

SPLOŠNA KNJIŽNICA

St.	Broj.	Vez.
1. I. Albreht: Ranjena gruda, izvirna povest, 104 str.	Din 12—	Din 17—
2. Rado Murnik: Na Bledu, izvirna povest, 181 str.	16—	22—
3. I. Rozman: Testament, ljudska drama v 4 dej., 105 str.	12—	17—
4. Cvetko Golar: Poletno klasje, izbrane pesmi, 184 str.	20—	26—
5. Fran Milčinski: Gosod Fridolin Zolna in njegova družina, veselomoderne črtice I., 72 str.	8—	13—
6. L. Novák: Ljubosumnost, veseligr v 1 dejanju, poslovenil dr. Fr. Bradač, 45 str.	6—	11—
7. Andersenove pripovedke. Za slovensko mladino priredila Uta, 111 str.	12—	17—
8. E. Gaboriau: Akt štev. 113, roman, poslov. E. V., 536 str.	22—	28—
9. Dr. Fr. Veber: Problemi sodobne filozofije, 347 str.	24—	30—
10. I. Albreht: Andrej Ternovec, religiozna karikatura, 55 str.	6—	11—
11. Pavel Golja: Peterčkovice poslednje sanje, božična povest v 4 slikah, 84 str.	12—	17—
12. Fran Milčinski: Mogočni prstan, narodna pravljica v 4 dejanjih, 91 str.	12—	17—
13. V. M. Garšin: Nadežda Nikolajevna, roman, poslovenil U. Zun, 112 str.	10—	15—
14. Dr. Karl Engliš: Denar, narodno-gospodarski spis, poslovenil dr. Albin Ogris, 236 str.	26—	32—
15. Edmond in Jules de Goncourt: Renée Mauperin, roman, prevel P. V. B., 239 str.	15—	21—
16. Janko Samiec: Življenje, pesmi, 112 str.	15—	20—
17. Prosper Mérimée: Verne duše v vicah, povest, prevel Mirko Pretnar, 80 str.	9—	14—
18. Jarosl. Vrhlický: Oporoka lukovskega grajščaka, veseligr v 1 dejanju, poslovenil dr. Fr. Bradač, 47 str.	6—	11—
19. Gerhart Hauptmann: Potopljeni zvon, dramatska bajka v 5 dejanjih, poslovenil Anton Funtek, 124 str.	16—	22—
20. Jul Zeyer: Gompači in Komurasaki, japonski roman, iz češčine prevel dr. Fr. Bradač, 154 str.	14—	20—
21. Frid. Zolna: Dvanajst kratkočasnih zgodbic, II., 73 str.	8—	13—

Znanstvena zbirka (veliki 8° format)

St. I. Dr. L. Cermelj: Boškovičev nauk o materiji — prostoru — času v luči relativnostne teorije, 52 str.

Za vsak zvezek je računati po Din — 80 poštne in odpravnine

Naročila sprejema: Zvezna knjigarna v Ljubljani, Marijin trg 8.

Šivalni stroj

se prod. Naslov v upravo lista

Mizar,

samostojna moč, več ravnanja s stroji, bi žel h kakem mla. podjetju (žaga ali podobno) tudi kot poslovođa. Reflektira na hrano in stanovanje, plača po dogovoru. Ponudbe pod »Samostojen« na upravo lista.

Pekovskega vajenca

starega od 14—16 let, poštnih starišev, sprejme takoj z oskrbjo po dogovoru. Mihael Lesnec, pekovski mojster, Dolanjanec 22 pri Ribnici.

Dva mlada obrtnika

želita znanja z mladimi gospodinjami od 18—20 let z nekaj premoženja. Ponudbe s sliko pod »Slavček I.« in »Kanaček II.« — na upravo lista ali po pošto ležečo Dol pri Hrastniku.

Beklica

16 let stara s 6 razredi ljudsko in 1 letom mešanske šole sin. rota brez matere, žel vstopiti kot učenka v katero trgovsko ali vso ali delno oskrbo v hiši. Ponudbe pod »Učenka«, na upravo lista.